

Črpališča pitne vode in pesticidi

Upravljalci vodovodov smo pred desetletjem optimistično spremljali spremembo zakonodaje, ki je pristojnosti za sprejemanje vodovarstvenih območij z lokalnega prenesla na nivo pristojnega ministrstva in vlade. S tem so se razrešili primeri, ko so se ta razširjala na območja več občin, kar zahteva usklajevanje mnenj številnih deležnikov, poenotile pa so se tudi vsebine. A smo presenečeni ugotovili, da se po novem v najbolj občutljivem vodovarstvenem območju z najstrožjim režimom delovanja dovoljuje več kot nekoč, tudi uporaba nekaterih pesticidov. Ideje o ekološki pridelavi v bližini virov pitne vode so zamrle. Trajno travinje so zamenjali enoletni posevki.

Vodovarstveno območje je razdeljeno na več območij, na katerih vladna uredba predpiše različne stopnje varovanja glede na to, kako hitro lahko onesnaževala prispejo do zajetja. Pričakuje se, da bodo ukrepi v neposredni bli-

žini črpališč, do koder je potovalni čas glede na geološke in hidrogeološke razmere, strukturo tal, količino in režim črpanja od nekaj ur do nekaj dni, morda tednov, zelo strogi. A ni vedno tako. Nekateri človekove dejavnosti, ki vplivajo na kakovost podzemne vode, se predvsem na aluvialnih ravninah, kot je Ljubljansko polje, odvijajo praktično na ograjah črpališč, kjer praviloma ne bi smela potekati nobena druga dejavnost, razen tistih, ki so namenjene oskrbi s pitno vodo. Ljudje tu celo živijo in delajo, kmetujejo, vrtičkajo, se vozijo z avtomobili, gradijo ceste in drugo infrastrukturo. Kar umakniti vseh dejavnosti seveda ni mogoče. A upravljalci vodovodov zato slabo spimo. Izkušnje namreč kažejo, da lastnikom zemljišč ne gre vedno vse po načrtih.

Naj tokrat izpostavimo uporabo pesticidov. Strokovne podlage, ki slonijo na številnih raziskavah, sicer dokazujejo, da nekateri pripravki za zaščito rastlin v primeru, da so pravilno uporabljeni, niso tako nevarni, da bi ogrozili kakovost virov pitne vode in zdravje ljudi. A ne živimo v idealnem svetu. Pri pravi pripravki za zaščito rastlin prihaja do

napak, lahko se zgodi okvara stroja. In prav zaradi teh primerov upravljalci vodovodov zahtevamo prepoved rabe pesticidov na najožjih vodovarstvenih območjih. Pri naših zahtevah se nam pridružuje tudi stroka, z izjemo kmetijske. Pridružili bi se nam tudi uporabniki pitne vode, če bi vedeli, da se pesticidi uporabljajo na ograjah črpališč. To je kratko malo sprto z zdravo pametjo. Kljub strokovnim argumentom, ki kažejo, da bo ob uporabi pesticidov v bližini vodnjakov vse v najlepšem redu, zagovarjamo zdravorazumski premislek: nekatere dejavnosti v bližino črpališč pitne vode pač ne spadajo, tveganje za zdravje uporabnikov je zaradi nevarnih snovi, kot so pesticidi, preveliko. Zvonijo vsi rdeči alarmi. Tudi argumenti, da je sistem preskušen v tujini, niso prepričljivi. Predpisov ne gre prepisovati. Razmere pač pri nas niso enake: niti naravne niti družbene. Zakonodajo lahko napišeš na način, kot je pri nas danes, a le, če so najprej vzpostavljeni pogoji in zatem še lestvica vrednot. Hitrost vožnje je na cesti omejena, ker z nevarno vožnjo ogrožamo sebe in druge. Pri rabi pesticidov pa zakonodajalec verjame,

da bo uporabo pesticidov kontroliral kar uporabnik sam. In to dejstvo je šokantno. Da, kontroliral jo bo tam, kjer bosta ozaveščenost in občutljivost posameznika in družbe na okoljska vprašanja dovolj visoki. Pri nas pa se to konča že na ograji lastnega dvorišča.

Uporaba pesticidov na ograji vodarne je torej z vidika uporabnika pitne vode, to smo mi vsi, nedopustna. Mnenja smo, da obstajajo tudi druge rešitve. Videti je, kot da smo upravljalci vodovodov in kmetovalci na nasprotnem bregu, a to ne drži. Smo na isti ladji. Upravljalci vodovodov smo pripravljene kmetovalce na vodovarstvenih območjih podpreti tudi s skupnimi akcijami, na primer promocijo pridelave hrane na vodovarstvenih območjih. Čutimo pa se odgovorne opozoriti na nevarne dogodke, ki jih je moč preprečiti. Zato apeliramo na pristojno administracijo, da spremeni zakonodajo v delu, ki govori o uporabi pesticidov na najožjih vodovarstvenih območjih, in jo prepove.

Dr. Brigita Jamnik,

članica UO Slovenskega društva za zaščito voda,
zaposlena v JP VOKA SNAGA